

احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس (مورد مطالعه شهر زاهدان)

تاریخ پذیرش: ۹۲/۱/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۸

عیسی ابراهیم زاده^۱، منیر یاری^۲، راضیه فراهانی^۳، احمد صحرائی^۴

از صفحه ۳۶ تا ۴۷

چکیده

هدف از این پژوهش، بررسی احساس امنیت شهروندان زاهدان با تأکید بر عملکرد پلیس می باشد. پلیس در طول تاریخ برای تأمین امنیت و احساس امنیت در میان جامعه، از سه شیوه بهره گیری نموده که متناسب با شرایط اجتماعی، آثار متفاوتی از خود برجای گذاشته و می گذارد؛ ۱- توانمندی پلیس، ۲- رفتار حرفه ای پلیس، ۳- فعالیت‌های اجتماعی پلیس. بنابراین در تحقیق حاضر، عملکرد پلیس را می توان به عنوان یک متغیر دانست که بر تأمین امنیت و تقویت احساس امنیت به یکی از شیوه‌های سه گانه فوق متوسل می شود. برای دستیابی به این منظور ۵ فرضیه طراحی شد؛ ۱- بین سن و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد، ۲- بین جنس و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد، ۳- بین نگرش به توانمندی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد، ۴- بین نگرش به رفتار حرفه ای پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد، ۵- بین نگرش به فعالیت‌های اجتماعی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد. روش پژوهش پیمایشی است که با ابزار پرسشنامه ۱۲۶ نفر از شهروندان در حوزه ی کلاتری ۱۴ شهر زاهدان در سال ۱۳۹۰ به روش خوشه ای انتخاب، پرسشنامه نزد آنها توزیع و تکمیل گردید. برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری T-test، تحلیل واریانس یک طرفه (Anova) و آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به نتایج پژوهش فرضیه‌های ۱ و ۴ رد و فرضیه‌های ۲، ۳ و ۵ تأیید شدند. از نظر توزیع جنسی، مردان احساس امنیت بیشتری نسبت به زنان دارند، گرچه بین گروه‌های مختلف سنی و احساس امنیت رابطه معناداری وجود ندارد؛ بدین معنا که افراد در گروه‌های سنی متفاوت احساس امنیت یکسانی دارند. علی‌رغم اینکه بین رفتار حرفه ای پلیس با احساس امنیت رابطه‌ی معناداری وجود ندارد با این همه توانمندی و فعالیت اجتماعی پلیس رابطه مستقیمی با افزایش احساس امنیت در میان شهروندان زاهدانی دارد در نتیجه با افزایش توانمندی و فعالیت اجتماعی پلیس احساس امنیت شهروندان افزایش می‌یابد.

واژگان کلیدی: امنیت، احساس امنیت، عملکرد پلیس، شهروندان زاهدان.

۱-دانشیار دانشگاه سیستان و بلوچستان (نویسنده مسئول)

۲- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی توریسم دانشگاه سیستان و بلوچستان

۳- دانشجوی کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی توریسم دانشگاه سیستان و بلوچستان

۴- دانشجوی کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه سیستان و بلوچستان

اصولاً هر اجتماعی که در دوره‌های تاریخی می‌زیسته به ویژه دولتمردان آن اجتماع، برای حفظ و بقاء خود به ایجاد و احساس امنیت در بین شهروندان خود می‌پرداخته‌اند. شواهد تاریخی نیز حاکی از آن است که هر موقع در جامعه‌ای آرامش و امنیت حکمفرما بوده است آن جامعه رو به پیشرفت گذاشته و در سایه این آرامش بسیاری از دستاوردهای علمی بشر رشد و ترقی نموده است. اما بالعکس وقتی آرامش یک اجتماع دستخوش تغییر و تحول و یا جنگ می‌گشته، احساس امنیت به شدت افول کرده و شهروندان از بیم جانشان، حتی نمی‌توانستند به کوچک‌ترین امور زندگی خود سامان دهند. بر این اساس می‌توان اظهار کرد که امنیت پیش زمینه یک اجتماع سالم و احساس امنیت بستر ساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گرو حفظ و بقاء امنیت و احساس امنیت ناشی از آن است (کامران و شعاع‌برآبادی، ۱۳۸۹: ۲۶). در عین حال توسعه‌ی شهرها متناسب با فناوری، پیچیدگی روابط اجتماعی و گمنامی و نامنی را در شهر به وجود می‌آورد. بنابراین، بررسی و ریشه‌یابی علل و عوامل مؤثر بر نامنی و احساس امنیت شهروندان می‌تواند برنامه‌ریزان و مدیران شهری را در رسیدن به امنیت و فراهم ساختن آسایش و رفاه شهروندان یاری‌رساند (موسوی و همکاران، ۱۳۸۷: ۴۱).

با نگاهی به رشد و گسترش روند شهرنشینی، می‌توان دریافت که شهرنشینی دارای پیامدها و تبعات گوناگونی برای ساکنان آن است که در این میان امنیت و احساس امنیت، دارای نقش اساسی در رضایتمندی شهروندی و مطلوبیت زندگی در قالب توسعه پایدار انسانی، به شمار می‌آیند. بدیهی است که بدون ایجاد امنیت، نمی‌توان انتظار کارایی ساختار شهری به مثابه سیستمی از اجزا و عناصر برای سکنی‌گزینی شهروندی و زندگی همراه با رفاه و کرامت انسانی را داشت (بمانیان و محمودی‌نژاد، ۱۳۸۷: ۶۰).

مفهوم امنیت در شهرها طی دهه‌های گذشته با رشد و توسعه‌ی شهرنشینی و گسترش کلان‌شهرها و پیچیده‌تر شدن روابط اجتماعی شهروندان در این شهرها، از حالت اولیه و جنبه‌های فیزیکی محسوس خارج شده و ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را دربر گرفته است، به طوری که امروزه امنیت در شهرها موضوعاتی را چون فقر، بیکاری، تورم یا کیفیت خدمات عمومی، جرم و جنایت، ناهنجاری اجتماعی و اعتیاد شامل می‌شود. در واقع رشد و گسترش نامنی در شهرها با مطرح شدن پیچیدگی

فناوری و تقسیم کار اجتماعی بیش از توسعه ی فیزیکی شهرها بوده و این امر احساس امنیت و آسایش و رفاه شهروندان را مورد تهدید جدی قرار داده است (موسوی و همکاران، ۱۳۸۷: ۴۰). از سویی، فضاهای شهری به عنوان بستر زندگی و فعالیت شهروندان باید بتوانند با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های میان افراد و گروه‌های سنی و اجتماعی، جنسی، محیطی امن، سالم و پایدار و جذاب را برای همه افراد فراهم کند و به نیاز تمامی اقشار اجتماعی پاسخ مناسب بدهند و یا لاقلاً پاسخگوی حداقل نیازها باشند (شریعتی، ۱۳۸۴: ۱۰). زیرا در غیر این صورت ناامنی مکان‌ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می نماید (افتخاری، ۱۳۸۱: ۸). انسان ایمن سرشار از انگیزه است و برای هر گونه پیشرفت، مستعد و مهیا می باشد. رشد جامعه و خودشکوفایی آن متکی بر سرمایه‌های انسانی است و این سرمایه نیازمند امنیت و احساس امنیت می‌باشد. آنگاه که آرامش و امنیت در جامعه حکم فرماست، فعایت شهروندان معطوف به خود شکوفایی مادی و معنوی می گردد. با توجه به بحث توسعه پایدار شهری و رسیدن به شهر سالم، بررسی شاخص‌های احساس امنیت با توجه به اهداف برنامه ریزی شهری ضرورت می یابد. با این توصیف، مقاله حاضر به دنبال آن است که عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت شهروندان زاهدانی را با تأکید بر عملکرد پلیس بررسی نماید.

ضرورت پژوهش

امنیت یک نیاز اولیه برای زندگی اجتماعی است و جزء مهمی از حقوق شهروندی محسوب می‌گردد، تأمین امنیت و افزایش احساس امنیت شهروندان از مهم ترین وظایف و تکالیف حکومت (دولت) به حساب می‌آید، زیرا اگر شهری نتواند تضمین کننده ی امنیت و احساس امنیت شهروندان باشد قطعاً به تمام ظرفیت‌های منافع خود و شهروندانش دسترسی پیدا نخواهد کرد. اصولاً احساس امنیت با نشانه‌های تحرک، پویایی، همگرایی، خوش بینی، امید به آینده و تلاش همراه می‌شود. همچنین احساس امنیت، موجب اعتماد به نفس شهروندان شده و در نتیجه به مثابه سرمایه انسانی شهروندان، قادر خواهند بود در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نقش بایسته خود را ایفا نمایند. از سوی دیگر احساس عدم امنیت موجب انهدام سرمایه انسانی و اجتماعی شده و باعث ظهور و

بروز ناهنجاری‌ها و آشفتگی‌های اجتماعی می‌گردد. به عبارتی دیگر، احساس ناامنی در صورتی که از سطح و محدوده مشخصی در فرد یا جامعه افزایش یابد می‌تواند واکنش و پیامدهای غیر قابل پیش بینی را موجب شود. چنانکه کاهش احساس امنیت باعث بی‌اعتمادی، رواج بدبینی، شایعه، عدم مشارکت و همکاری در برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی کشور شده و این روند بستر مناسبی برای آشفتگی اجتماعی و تهدید امنیت داخلی خواهد بود. در واقع احساس امنیت در هر کشور به طور همزمان در پنج سطح فردی، محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی مطرح می‌شود و احساس امنیت در هر سطح در سایر سطوح نیز تأثیرگذار می‌باشد. به طوری که کاهش احساس امنیت فردی و محلی رو احساس امنیت ملی تأثیرگذار خواهد بود.

در برخی از جوامع با وجود امنیت قابل قبول و تحرک نیروهای پلیس در مقابله با متجاوزان و مجرمان و تأمین حداقل نیازهای مردم توسط دستگاه‌های ذی ربط، احساس عدم امنیت در شهروندان به نسبت وجود امنیت رقم بالاتری را نشان می‌دهد. متأسفانه در کشور ما به میزانی که امنیت وجود دارد، احساس امنیت کمتری در شهروندان مشاهده می‌شود. مقایسه با کشورهای مختلف این واقعیت را روشن می‌نماید، چنانکه به عنوان نمونه نرخ سرقت منازل در ایران ۵، انگلیس ۲۰ و در استرالیا ۲۵ در هزار می‌باشد. یعنی به ازای یک هزار منزل مسکونی در ایران ۵ منزل، در انگلیس به ازای یک هزار منزل مسکونی ۲۰ و در استرالیا ۲۵ منزل در سال مورد سرقت قرار می‌گیرد. این مقایسه آماری نشان می‌دهد که ضریب امنیت شهروندان ایرانی بیشتر از ضریب امنیت شهروندان استرالیایی و انگلیسی است، اما احساس امنیت شهروندان ایرانی کمتر از احساس امنیت شهروندان استرالیا و انگلیس می‌باشد، نتیجه این که احساس امنیت اگر چه با میزان جرم یا ضریب امنیتی موجود در جامعه ارتباط دارد، ولی به عوامل دیگری نیز بستگی دارد (رجبی پور، ۱۳۸۲: ۲۰-۱۹). لذا از این حیث بررسی احساس امنیت و عواملی که قادرند احساس امنیت را در افراد و جامعه افزایش دهند، ضروری می‌باشد.

اهداف پژوهش

- بررسی میزان احساس امنیت شهروندان زاهدان؛
- بررسی توانمندی پلیس به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار در احساس امنیت شهروندان

زاهدان؛

- بررسی رفتار حرفه ای پلیس به عنوان یکی از عوامل تأثیر گذار در احساس امنیت شهروندان زاهدان؛

- بررسی رفتار حرفه ای پلیس به عنوان یکی از عوامل تأثیر گذار در احساس امنیت شهروندان زاهدان؛

- بررسی عوامل جمعیت شناختی (سن و جنسیت)، به عنوان یکی از عوامل تأثیر گذار در احساس امنیت شهروندان زاهدان؛ بالاخره ارائه پیشنهادهای لازم برای ارتقای احساس امنیت شهروندان.

پیشینه پژوهش

سلطانی فرد (۱۳۸۷)، در پژوهشی تحت عنوان "آموزش رسانه ای تأمین و حفظ امنیت اجتماعی" به بررسی راهبردها و تاکتیک‌های آموزش مؤثر رسانه‌ها در راه تأمین و حفظ امنیت اجتماعی پرداخته، و به این نتیجه دست یافت که با آموزش‌های مؤثر رسانه ای در حوزه امنیت اجتماعی، می‌توان مردم را در مشارکت برای حفظ امنیت اجتماعی ترغیب نمود. نویدنیا (۱۳۸۹) در پژوهشی دیگر تحت عنوان "اولویت امنیتی شهروندان در مناطق مختلف شهر تهران" وضعیت امنیتی شهروندان را در فضاهای گوناگون مورد بررسی قرار داده است. نتایج این پژوهش نشان داد که میزان امنیت شهروندان تابعی از اولویت امنیتی آنان در مناطق مختلف تهران می‌باشد، چنانکه مناطق کسب و کار نیازمند امنیت وجودی هستند و مناطق مسکونی نیازمند امنیت رفاهی می‌باشند. نبوی و همکاران (۱۳۸۷)، در پژوهشی تحت عنوان "بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی" با روش پیمایشی احساس امنیت اجتماعی را با سه بعد امنیت جانی، مالی و سیاسی سنجیده و نتایج آن نشان داد که متغیرهای پایگاه اقتصادی - اجتماعی و هویت ملی تأثیر مستقیم و متغیرهای احساس محرومیت نسبی و احساس بی‌قدرتی اثر معکوسی بر احساس امنیت اجتماعی افراد دارد و متغیرهای هویت قومی و جنسیت، به ترتیب بر احساس امنیت جانی و مالی افراد اثر گذار هستند. ساروخانی و نویدنیا (۱۳۸۵)، در پژوهشی تحت عنوان "امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران" به بررسی امنیت اجتماعی در شمال و جنوب تهران پرداخته است. نتایج آن پژوهش هم نشان داد

که گرچه میانگین امنیت جانی و شغلی در منطقه شمال تهران بالاتر است، اما امنیت مالی در مناطق جنوب شهر بیشتر از شمال آن است. چون به علت کمی مال و ثروت در جنوب، کمتر در معرض سرقت قرار می‌گیرند. بمانیان (۱۳۸۷) در پژوهشی تحت عنوان "تحقیقی در سنجش عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت شهری: نمونه موردی شهر کرمان" به بررسی میزان احساس امنیت شهروندان کرمانی پرداخت، نتایج پژوهش نشان داد که امنیت در ابعاد گوناگون در شهر در سطح قابل قبولی قرار دارد که در این میان دو مقوله امنیت محیطی در برابر سوانح طبیعی و امنیت دینی از دید شهروندان تا حدودی متزلزل است. کامران و شعاع‌برآبادی (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی تحت عنوان "بررسی امنیت شهری در شهرهای مرزی: مطالعه موردی شهر تایباد" به بررسی مؤلفه‌های رفاه، آسایش و امنیت پرداخته است. نتایج یافته‌های وی نشان داد که بین احساس امنیت و سرمایه اجتماعی، عملکرد رسانه‌ها، نقش نیروی انتظامی، پایگاه اجتماعی افراد و فضای فیزیکی شهر رابطه معناداری وجود دارد. همچنین تاجران (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی تأثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی" به بررسی تأثیر عملکرد نیروی انتظامی در تولید و احساس امنیت شهروندان تهران اقدام نموده و نتایج تحقیقات وی نشان داد که توانمندی پلیس و فعالیت‌های اجتماعی پلیس با احساس امنیت شهروندان تهرانی رابطه معناداری دارد و هرچه پلیس از رفتار حرفه‌ای بیشتر بهره‌برد احساس امنیت شهروندان افزایش خواهد یافت. موسوی و همکاران (۱۳۸۷) هم در پژوهشی دیگر تحت عنوان "شهرنشینی و امنیت، بررسی میزان و عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان (مطالعه موردی: شهر مراغه" به بررسی میزان احساس امنیت شهروندان مراغه و عوامل مؤثر بر آن پرداخته است. نتایج پژوهش او نیز نشان داد که احساس امنیت شهروندان در حد متوسط می‌باشد و عوامل سن، جنس، منشأ اجتماعی، اعتماد اجتماعی، رضایت اجتماعی و آگاهی اجتماعی بر احساس امنیت تأثیر گذار بوده، اما ویژگی‌های شخصیتی هیچ‌گونه رابطه‌ای با میانگین احساس امنیت نداشته است. همچنین پورموزن (۱۳۸۹) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی رابطه نقش اجتماعی پلیس و احساس امنیت خانواده‌ها مطالعه موردی: شمال تهران" به بررسی نقش اجتماعی پلیس و احساس امنیت خانواده‌ها اقدام کرده که نتایج آن تحقیق هم نشان داد که بین نقش اجتماعی پلیس و احساس امنیت خانواده همبستگی معناداری وجود دارد. درنهایت عبدی و

همکاران (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان " تأثیر عملکرد پلیس اجراییات در افزایش احساس امنیت شهروندان مراجعه کننده به بوستان‌های تهران" به بررسی تأثیر عملکرد پلیس اجراییات در افزایش احساس امنیت شهروندان مراجعه کننده به بوستان‌های تهران پرداخته و نتایج بررسی‌های وی هم نشان داد که بین اقدامات پلیس اجراییات در سطح بوستان‌ها و احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه‌های تحقیق

۱. بین سن و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد؛
۲. بین جنس و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد؛
۳. بین نگرش به توانمندی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد؛
۴. بین نگرش به رفتار حرفه‌ای پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد؛
۵. بین نگرش به فعالیت‌های اجتماعی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

با توجه به ماهیت موضوع و مؤلفه‌های مورد بررسی، رویکرد حاکم بر این پژوهش روش توصیفی - تحلیلی است. در تدوین پرسشنامه، غالباً از شاخص‌هایی استفاده شده در تحقیقات پیشین بهره گرفته شده و جهت اطمینان از پایایی ابزار تحقیق، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. با توجه به اینکه طبق قاعده ی تجربی، آلفا دست کم باید ۰/۷ باشد تا بتوان مقیاس را دارای پایایی به شمار آورد (داوس، ۱۳۸۱: ۲۵۳). در این پژوهش قابلیت اعتماد پرسشنامه با ضریب ۹۵ درصد بسیار مناسب بوده است. جامعه آماری شهروندان زاهدان بوده اند. از جاییکه در تحقیقات توصیفی زمینه یاب و پیمایشی لازم است که حجم نمونه، حداقل صد تن باشد (حافظ نیا و زاهدی، ۱۳۷۷) _ به نقل از رنجبریان، ۱۳۸۶: ۷۱)، در این تحقیق حجم نمونه ۱۲۶ نفر انتخاب شد. روش نمونه گیری به صورت خوشه‌ای بوده است. در تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح استنباطی، متناسب با

سطح سنجش داده‌ها و مفروضات آزمون‌های آماری، از آزمون‌های تحلیل واریانس یک طرفه، T-test و همبستگی پیرسون استفاده گردید. ابزار تجزیه و تحلیل، رایانه و نرم افزار SPSS for Windows\ Ver 17 بوده است که با استفاده از جداول، نمودارها و آزمون‌های آماری موجود در آن اطلاعات خام پردازش گردید.

تعریف عملی و نظری متغیرها

الف- متغیر وابسته

احساس امنیت: احساس امنیت به عنوان متغیر وابسته نهایی در تحقیق حاضر برای شهروندان مورد سنجش قرار گرفته است. منظور از احساس امنیت در اینجا، امنیت روانی است که با استفاده از ۱۲ گویه ی ذیل از طریق طیف لیکرت سنجیده شده است:

- رفتن و به تنهایی نشستن در پارک؛
- قدم زدن به تنهایی شب‌ها در مسیرهای خلوت؛
- خالی گذاشتن منزل به هنگام مسافرت یا کار به مدت چند روز؛
- تنهایی رفتن کودکان به مدرسه؛
- پارک کردن اتومبیل به مدت طولانی در خیابان؛
- دوستی با افراد غریبه؛
- آراستگی کودکان در بیرون از منزل آراسته به زیور آلات؛
- کمک کردن به سرنشینان اتومبیلی که در خیابان خراب شده است؛
- حمل پول نقد زیاد و وسایل قیمتی را با خود؛
- خوابیدن به تنهایی شب در منزل؛
- صحبت کردن با افراد غریبه؛
- رفت و آمد با خانه همسایه.

ب- متغیرهای مستقل

۱- عوامل جمعیت شناختی

بررسی عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت بدون در نظر گرفتن تعدادی از ویژگی‌های فردی دچار کاستی خواهد بود؛ زیرا افراد با ویژگی‌های خاص ممکن است در برابر عوامل

تأثیر گذار بر احساس امنیت سطوح متفاوتی را از خود نشان دهند (کامران، ۱۳۸۹: ۲۸). در این تحقیق، جامعه ی آماری، شهروندان بالای ۱۵ سال هستند که به صورت گروه ۳۰ - ۱۵، ۴۵ - ۳۰ و ۴۵ به بالا طبقه بندی شده اند. جنسیت مورد بررسی دو گروه زن و مرد می باشند.

۲- پلیس

دو رهیافت نظری که بیشتر به ارزش های عینی اهمیت می دهند به رهیافت دولت محور و قدرت محور، مشهور هستند. مطابق این رویکردها، "امنیت" را می توان چنین تصور و تحدید نمود؛ وضعیتی که توسط قدرت برای صیانت مردم در قبال تهدیدات بیرونی، ایجاد می گردد. مسئولیت برقراری چنین امنیتی به طور کلی بر عهده دولت است. در واقع دولت با دو روش مستقیم (مانند پلیس و دستگاه های قضایی) و غیر مستقیم (خانواده و عمدتاً از طریق آموزش و پرورش)، امنیت اجتماعی را در جامعه برقرار می کند (احمدی و اسمعیلی، ۱۳۸۹: ۱۷۱). بوزان در جمله ای از جان لاک نقل می کند که؛ هدف اصلی انسان ها از اینکه خود را در اختیار دولت قرار می دهند، حفظ دارایی آنهاست. منظور از دارایی در اینجا، "حیات" امنیت جانی، "آزادی" امنیت سیاسی و "مایملک" یا امنیت مالی است که در حالت عادی فاقد امنیت هستند (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۲).

۲-۱ در این تحقیق، نگرش شهروندان از توانمندی پلیس از طریق ۹ گویه با طیف لیکرت بررسی شده است که عبارتند از:

- رنگ و شکل لباس پلیس؛
- سرعت عمل پلیس در کشف جرم؛
- استفاده از امکانات و تجهیزات پیشرفته؛
- وجود گشت های منظم و کافی پیاده پلیس در منطقه؛
- در دسترس بودن و حضور به موقع پلیس در هنگام نیاز شهروندان؛
- حضور سریع و به موقع فوریت های پلیسی ۱۱۰ در هنگام ضرورت؛
- جمع آوری معتادان ولگرد و مزاحمین نوامیس مردم از سطح جامعه؛
- اجرای رزمایش مقطعی برای پاکسازی مناطق و اماکن آلوده؛
- ورزشدگی و آمادگی جسمانی نیروهای عملیاتی پلیس.

۲-۲ همچنین در این تحقیق، نگرش شهروندان از رفتار حرفه ای پلیس از طریق

۱۱ گویه با طیف لیکرت به شرح زیر بررسی شده است:

- تعهد و صحت عمل لازم پلیس در حین انجام وظیفه؛

- قانون مداری پلیس در حین وظیفه؛

- پلیس با مجرمین و خلافکاران قاطع برخورد می کند؛

- برخورداری نیروهای پلیس از تخصص و آموزش های حرفه ای؛

- پلیس در هنگام برخورد با شهروندان با متانت و خوشرفتاری برخورد می کند؛

- عدم پارتی بازی و رشوه گیری پلیس در حین انجام وظیفه؛

- کنترل اعمال مجرمین سابقه دار به طور سیستمی؛

- ایثار و از خود گذشتگی پلیس در انجام وظیفه؛

- علاقمندی نیروهای پلیس به وظایف و مأموریت های محوله؛

- توجه و تکریم به خواسته های شهروندان ارباب رجوع؛

- حساسیت و دقت در انجام مأموریت های محوله.

۲-۳ نگرش شهروندان از فعالیت اجتماعی پلیس نیز از طریق ۱۱ گویه با طیف

لیکرت بررسی شده است که عبارتند از:

- مصاحبه مطبوعاتی و رسانه ای فرماندهان پلیس در خصوص پیشگیری جرایم و خطرات؛

- اطلاع رسانی به موقع وقایع و حوادث مهم جنایی؛

- ارائه آخرین اخبار اطلاعات انتظامی و اجتماعی مورد نیاز جامعه با راه اندازی سایت؛

- تولید و نمایش فیلم ها و انیمیشن های پلیسی؛

- برگزاری نمایشگاه های عمومی و خصوصی برای آگاه سازی و تعامل با جامعه؛

- آموزش های مورد نیاز در خصوص پیشگیری اجتماعی رفتارهای پر خطر در حفاظت از

خود به جوانان و دانش آموزان؛

- مشارکت و تعامل با سازمان های دولتی و غیردولتی جهت برقراری نظم و امنیت در

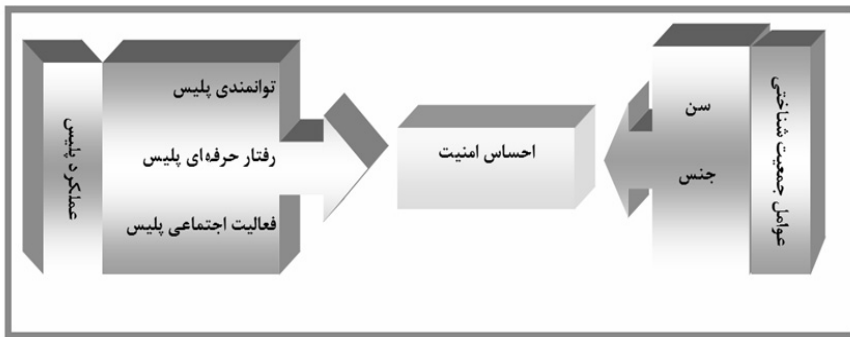
جامعه؛

- برگزاری همایش و نشست های علمی پلیس با نخبگان و مراکز دانشگاهی؛

- پژوهش و انتشار مطالعات علمی در خصوص نظم و امنیت اجتماعی برای ارتقای آگاهی جامعه؛

- نظرسنجی از مردم در خصوص عملکرد پلیس؛

- انتشار نشریه و روزنامه در جهت آگاه سازی انتظامی.

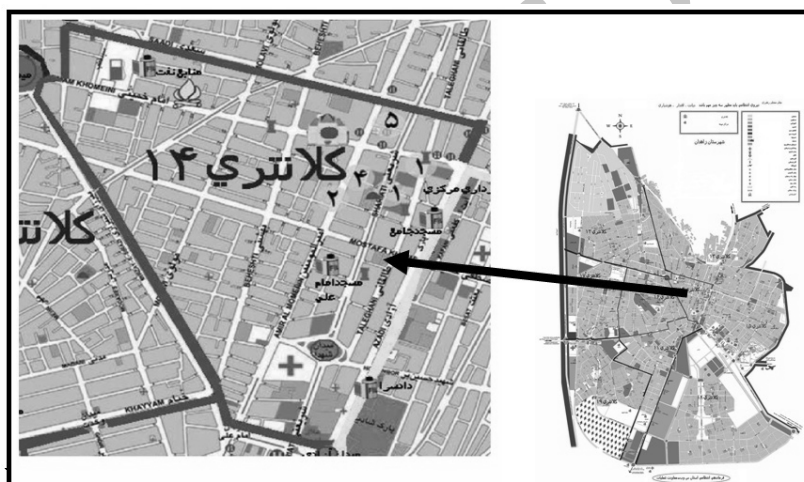
شکل ۱. نمودار تحلیلی پژوهش (تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۰).

منطقه مورد مطالعه

وسعت شهرستان زاهدان برابر است با ۳۶۵۸۱ کیلومتر مربع که ۲۱ درصد از مساحت استان را به خود اختصاص داده است (وارثی و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۴۴). این شهرستان از شمال به بیابان لوت و شهرستان زابل، از جنوب به شهرستان خاش، از شرق به مرز پاکستان و افغانستان و مغرب به بخش فهرج از توابع شهرستان بم در استان کرمان محدود می‌شود. شهر زاهدان مهم ترین نقطه ی شهری این شهرستان و مرکز استان سیستان و بلوچستان می‌باشد و بر روی دشتی نسبتاً هموار و صاف گسترده شده است. این شهر در "۲۵' ۵۱' ۶۰ طول شرقی و "۴۵' ۳۰' ۲۹ عرض شمالی واقع شده و ارتفاع این شهر از سطح دریا ۱۳۷۰ متر می‌باشد (افراخته، ۱۳۷۲: ۵).

شکل ۲. جایگاه شهر زاهدان در شهرستان، استان و کشور
(تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۰)

شکل ۳. جایگاه کلاتری ۱۴ در مرکز شهر زاهدان (تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۰).

مبانی نظری

الف - احساس امنیت

هرچند اهمیت، نقش و جایگاه شهر در جامعه امروز بر کسی پوشیده نیست؛ با این همه در مدرنیته پیشرفته، اهمیت شهرهای بزرگ مورد تردید واقع شده است و این مهم که کوچک زیباست، مورد توجه جهانی قرار گرفته است. با وجود این، اکثریت جمعیت جوامع در شهرهای بزرگ سکونت دارند و کم و کیف زندگی جمعی در گرو امکانات و تسهیلات

این شهرها رقم می‌خورد. بنابراین، لازمه داشتن زندگی رضایت بخش، برقراری آسودگی و آسایش افراد جامعه، توجه به شرایط امکانات، منابع و هم چنین کمبودها، کاستی‌ها در شهر و مناطق و محله‌های شهری است. در این راستا، امنیت از جایگاه قابل توجهی برخوردار است، چرا که تضمین حیات و پایداری زندگی در سایه امنیت تحقق می‌پذیرد. معمولاً امنیت شهرها موجب آرامش افراد شده و جریان امور زندگی در بستر طبیعی آن میسر خواهد بود. در واقع، شرط لازم برای حیات و زندگی شهری، امنیت است و هر چه شهرها ضریب ایمنی بالاتری داشته باشند، میزان تعاملات و مناسبات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در آنها بیشتر خواهد بود و بالعکس هر چه ضریب ایمنی شهرها کمتر باشد، افراد در فضای رعب و وحشت قرار گرفته و سطح مراودات و مبادلات کاهش یافته و از نظر کیفی آسیب می‌بینند (نویدینا، ۱۳۸۹: ۸۸-۸۷). در نتیجه موضوع و مفهوم امنیت یکی از مفاهیم با اهمیت، پیچیده و جدید در دنیای امروز و در بسیاری از مباحث سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است (اخوان کاظمی، ۱۳۸۶: ۱۲). امنیت از ریشه ی امن است که در مقابل بیم و هراس و ناامنی استفاده می‌شود و یکی از نیازهای فطری بشر است که با جوهر هستی انسان پیوند ناگسستنی دارد؛ از این رو، واژه امنیت از قدمتی به دیرینگی تاریخ بشر برخوردار است و حتی از جهتی، واژه امنیت بر مفهوم اجتماع و جامعه مقدم است (شادینا، ۱۳۸۲: ۷۷) و از نیازها و ضرورت‌های پایه‌ای فرد و جامعه تلقی می‌شود که فقدان و یا اختلال در آن، پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۳: ۳۲). همچنین امنیت دارای ابعاد عینی و ذهنی-روانی است، به عبارت دیگر هم شامل اطمینان و آرامش فیزیکی و هم آرامش روحی و روانی است (سرلک زایی، ۱۳۸۵: ۱۳۶). در مجموع امنیت به معنی وجود اطمینان از سلامت جان و مال و ناموس، امری است که واقعیت یا تحقق یافتن آن مستلزم اقدامات و برنامه‌ریزی‌های ویژه است (زیاری، ۱۳۹۰: ۲). امنیت در مفهوم عینی آن اندازه‌گیری فقدان تهدید علیه ارزش‌ها و در مفهوم ذهنی فقدان احساس ترس از اینکه چنین ارزش‌هایی مورد حمله قرار خواهند گرفت، اشاره دارد (مولر، ۲۰۰۰: ۱).

اکثر صاحب نظران برآنند که امنیت مفهومی بیرونی و عینی است و احساس امنیت مفهومی درونی و ذهنی است. امنیت یعنی فقدان عوامل تهدید کننده فرد و احساس امنیت به معنای عدم وجود احساس درونی ناامنی است. در این زمینه می‌توان خاطرنشان

نمود که احساس امنیت می‌تواند با امنیت واقعی تناسب داشته یا تناسب نداشته باشد؛ یعنی در شرایطی که امنیت عینی وجود نداشته باشد، فرد می‌تواند احساس امنیت داشته باشد یا اینکه عوامل ایجاد کننده امنیت واقعاً وجود داشته اما فرد احساس امنیت نداشته باشد (احمدی و اسمعیلی، ۱۳۸۹: ۱۷۰).

احساس امنیت پدیده روان شناختی- اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگون می‌باشد. این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیر مستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. به لحاظ روش‌شناسی، احساس امنیت سازه‌ای چند بعدی و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه‌های متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف نیز قابل سنجش و اندازه‌گیری است (تاجران، ۱۳۸۸: ۵۶۴). در سطح فردی احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان یا عدم وجود جرم در آن جامعه برمی‌گردد و هر چه میزان فراوانی جرم بالاتر باشد احساس امنیت پایین‌تر است. ولی این احساس ناامنی صرفاً منبعث از عدم وجود امنیت در یک جامعه نخواهد بود. ممکن است در یک جامعه امنیت وجود داشته باشد لیکن شهروندان در آن احساس امنیت نداشته باشند و بالعکس (کلاهیچیان، ۱۳۸۴: ۹۳). در واقع امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به شمار می‌رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد و مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است، چنانکه آبراهام مازلو نیز در سلسله مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌دهد (کاهه، ۱۳۸۴: ۱۳۳). از همین نگاه یکی از نظریه‌هایی که به امنیت، پرداخته است، نظریه‌های نیازهای سلسله مراتبی مازلو است. مازلو نیازهای انسان را در پنج دسته تقسیم می‌کند که عبارت است از: نیازهای جسمانی^۱، نیازهای ایمنی^۲، نیازهای تعلق و عشق^۳، نیازهای احترام^۴ و نیازهای خود شکوفایی^۵. به نظر مازلو این نیازها خصلت سلسله مراتبی داشته و در اکثر افراد، تا نیازهای سطوح پایین‌تر

- 1 - The physiological needs
- 2 - The safety needs
- 3 - The belongingness and love needs
- 4 - The esteem needs
- 5 - The need for self - actualization

برآورده نشود، چنان ارگانیزم را درگیر خود می‌کنند، که امکان پرداختن به نیازهای سطح بالاتر، کاهش می‌یابد (مازلو، ۱۳۷۲: ۱۰۱). در سلسله مراتب نیازهای مازلو، نیاز با امنیت و ایمنی در مرتبه دوم قرار دارند و مواردی چون امنیت، ثبات، وابستگی، حمایت، رهایی از ترس و نگرانی و آشفتگی، نیاز به سازمان و نظم و قانون، داشتن حامی مقتدر و نظایر آن را شامل می‌شود. اگر نیازهای جسمانی به طور نسبی برآورده شوند، این نیازهای جدید ظاهر می‌شوند. نیازهای ایمنی، می‌توانند مانند نیازهای جسمانی کاملاً بر ارگانیزم مسلط شوند. آنها، می‌توانند به عنوان سازمان دهندگان تقریباً انحصاری رفتار با به خدمت گرفتن همه ی قابلیت‌های ارگانیزم عمل کنند. در این شرایط، ارگانیزم صرفاً به دنبال ایمنی است (قدرتی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۲)، به اعتقاد مازلو این نیاز بیانگر آن است که فرد به آرامش نیاز دارد، شامل ثبات استقلال، محافظت داشتن، رهایی از ترس، رهایی از اضطراب، رهایی از درهم بودن نظم و قانون، احتیاج به محدودیت داشتن و نیاز به محافظ قوی می‌باشد. بر اساس نظریه مازلو نیاز به امنیت یک نیاز روانی است که در صورت عدم ارضاء، روان آدمی آزرده می‌شود (کجیاف و لبتانی، ۱۳۸۱: ۲۵). در واقع ارضای نیازهای ایمنی، یک احساس ذهنی مثبت به دنبال دارد که به موجب آن، انسان احساس جسارت و شجاعت بیشتری می‌کند. همچنین ارضای نیاز ایمنی، حرکت به سمت ارضای نیازهای بالاتر را امکان پذیر می‌سازد و فرد را به ظاهر شدن و کسب مهارت‌ها و تسلط بر می‌انگیزد، در حالی که با در معرض خطر قرار گرفتن امنیت، شخص به نیازهای سطح پایین بر می‌گردد (دلاور و همکاران، ۱۳۸۷: ۵۰).

ب- عملکرد پلیس

عملکرد پلیس به عنوان ابزار کنترل بیرونی افراد می‌تواند در ایجاد احساس امنیت اجتماعی مؤثر باشد (نبوی و همکاران، ۱۳۸۷: ۸۳). مهم ترین عملکرد پلیس در سطح جامعه تأمین امنیت برای جامعه و شهروندان است که در طول سه دوره تاریخی اشکال متفاوتی به خود گرفته است؛

- ۱- اقتدار پلیس و توانمندی پلیس در دوره سیاسی تا اوایل قرن بیستم؛
- ۲- پلیس حرفه ای یا رفتار حرفه ای پلیس در دوره اصلاحات از سال ۱۹۳۰ تا ۱۹۸۰؛
- ۳- پلیس جامعه محور یا فعالیت اجتماعی پلیس در عصر مشارکت پلیس با جامعه از ۱۹۸۰ تا کنون.

بنابراین، پلیس در طول تاریخ برای تأمین امنیت و احساس امنیت در میان جامعه، از سه شیوه بهره‌گیری نموده که متناسب با شرایط اجتماعی، اثرات متفاوتی از خود برجای گذارده و می‌گذارد؛ ۱- توانمندی پلیس، ۲- رفتار حرفه‌ای پلیس، ۳- فعالیت‌های اجتماعی پلیس، لذا ممکن است برای تأمین امنیت در جامعه، اقتدارگرایی پلیس حاکم باشد، اما در جامعه پیشرفته رفتار حرفه‌ای پلیس و در جامعه مترقی‌تر، فعالیت‌های اجتماعی پلیس نسبت به رفتارهای دیگر، در تعامل با شهروندان برجسته شده باشد. بنابراین در تحقیق حاضر، عملکرد پلیس را می‌توان به عنوان یک متغیر دانست که بر تأمین امنیت و تقویت احساس امنیت به یکی از شیوه‌های سه‌گانه فوق متوسل می‌شود. این سه عامل شامل توانمندی پلیس، رفتار حرفه‌ای پلیس و فعالیت اجتماعی پلیس می‌باشد (تاجران، ۱۳۸۸: ۵۶۸-۵۶۷). اصولاً هدف پلیس کاهش ترس شهروندان، افزایش سطح رضایتمندی نسبت به پلیس و تلاش در جهت حل مشکلات جامعه، کنترل و نظارت جامعه بر پلیس و نیز کاهش جرم به روش‌های مختلف می‌باشد. این روش برای خانواده‌ها، اهمیت خاصی قائل است و هدفش این است که به پیشگیری از وقوع جرم کمک کند و ایمنی جامعه را بهبود بخشد. مبنای کار در مدل پلیس جامعه محور بر تئوری "کیفیت بخشی به زندگی در جامعه" استوار بوده و معتقد است هرگاه کیفیت زندگی در جامعه بهبود یابد سطوح جرم کاهش پیدا می‌کند و احساس ایمنی افزایش می‌یابد (پورموزن، ۱۳۸۹: ۱۰۸). یکی از تأثیرات مثبت سطوح بالای قابلیت جمعی و رضایت خاطر کلی، کاهش نگرانی شهروندان در قبال جرم و جنایت و احتمال قربانی شدن آنهاست (فرگوسون، ۲۰۰۷: ۳۲۳). اقتدار فراوان اداره امور پلیسی در صحنه زندگی مردم، مستلزم آن است که مأموران پلیس نماینده غلبه خوبی‌ها بر بدی‌ها باشند.

مقام معظم رهبری پیرامون اقتدار این گونه توضیح می‌دهند که؛ نیروهای انتظامی که دائماً با مردم سرو کار دارند، می‌توانند هم مظهر عطف و محبت نظام باشند و هم مظهر تدبیر و مدیریت آن، و این دو عامل را در کنار هم رعایت کنید. حرکات و تصرفات شما هم باید نشان دهنده عقل و تدبیر و مدیریت نظام باشد (دراست‌وقت مجرم دستگیر شود) و هم باید مظهر عطف و ترحم و محبت و معلوم باشد که مأمور دولتی با کسی نظر شخصی و عناد ندارد (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۵: ۲۳۰). به نقل از قهرمانی و ابطحی، (۱۳۸۸: ۲۵).

یافته‌ها و نتایج پژوهش

۱- بررسی میزان احساس امنیت شهروندان

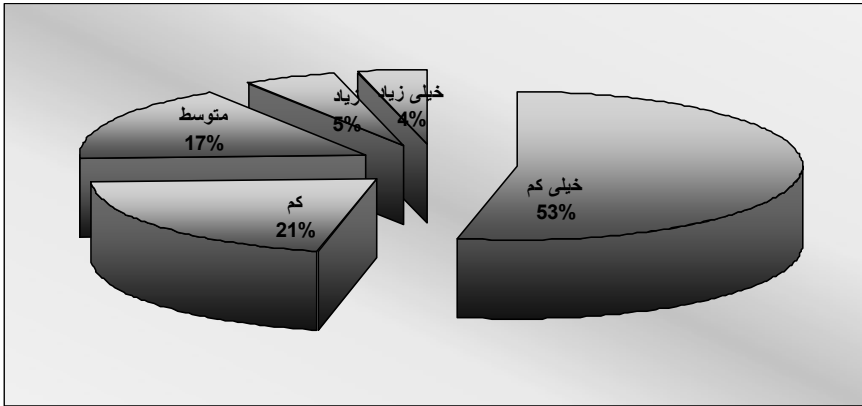
۲۲

همان طوری که در بحث تعاریف متغیرها اشاره شد، پرسش نامه دارای ۱۲ پرسش برای سنجش میزان احساس امنیت شهروندان بر مبنای طیف ۵ مقیاسی لیکرت است. با توجه به نتایج حاصل از یافته‌های جدول شماره ۱ و شکل ۴ مشاهده می‌شود که شهروندان دارای احساس امنیت خیلی کم هستند.

جدول شماره ۱. سنجش احساس امنیت شهروندان زاهدانی در حوزه ی کلاتری ۱۴

خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	پرسش‌های مربوط به احساس امنیت
۵	۶	۲۳	۲۵	۶۷	رفتن و به تنهایی نشستن در پارک
۶	۶	۱۵	۲۳	۷۶	قدم زدن به تنهایی شبها در مسیرهای خلوت
۳	۷	۱۹	۳۰	۶۷	خالی گذاشتن منزل به هنگام مسافرت یا کار به مدت چند روز
۱	۷	۱۷	۲۶	۷۵	به تنهایی رفتن کودکان به مدرسه
۸	۹	۱۹	۲۸	۶۲	پارک کردن اتومبیل به مدت طولانی در خیابان
۱	۳	۸	۲۱	۹۳	دوستی با افراد غریبه
۲	۴	۱۵	۳۲	۷۳	آراستگی کودکان در بیرون از منزل آراسته به زیور آلات
۸	۱۳	۳۹	۳۲	۳۴	کمک کردن به سرنشینان اتومبیلی که در خیابان خراب شده است
۱	۱	۱۵	۲۲	۸۷	حمل پول نقد زیاد و وسایل قیمتی را با خود
۱۲	۸	۲۳	۲۴	۵۹	خوابیدن به تنهایی شب در منزل
۴	۴	۲۶	۲۶	۶۶	صحبت کردن با افراد غریبه
۸	۱۰	۳۳	۲۸	۴۷	رفت و آمد با خانه همسایه

مأخذ: محاسبات نگارندگان حاصل از مطالعات میدانی، پاییزه ۱۳۹۰.

شکل ۴. نمودار سنجش احساس امنیت شهروندان زاهدان.

۲- بررسی فرضیه‌های تحقیق

آزمون اولین فرضیه پژوهش

H0: بین سن و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود ندارد.

H1: بین سن و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد.

با توجه به داده‌های حاصل از جدول ۲. ناشی از تحلیل آزمون F جهت بررسی سن و احساس امنیت شهروندان زاهدان، در بین گروه‌های مختلف سنی، نشانگر آن است که f محاسبه شده برای سن شهروندان (۱/۸۸۷) با درجه آزادی ۲ و ۱۲۳ در سطح ۹۵ درصد، بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ لذا تفاوت‌های مشاهده شده به لحاظ آماری در سطح ۹۵ درصد معنی دار نمی‌باشد. بنابراین تفاوت مشاهده شده بین سن و احساس امنیت شهروندان به لحاظ آماری معنی دار نمی‌باشد. در نتیجه H0 تایید و H1 رد می‌شود.

جدول ۲. تحلیل آماری واریانس یک طرفه (Anova) مربوط به سن و احساس امنیت شهروندان زاهدان

Sig	f	Df	Ms	ss	منبع تغییر	متغییر
۰/۱۵۶	۱/۸۸۷	۲	۹۴/۶۸۷	۱۸۹/۳۴۷	بین گروهی	شهروندان
		۱۲۳	۵۰/۱۶۷	۶۱۷۰/۵۱۱	درون گروهی	

مأخذ: محاسبات نگارندگان حاصل از مطالعات میدانی، پاییز ۱۳۹۰.

آزمون دومین فرضیه پژوهش

H0: بین جنس و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود ندارد.

H1: بین جنس و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل آزمون T مستقل که در جدول ۳. چگونگی رابطه جنسیت و احساس امنیت شهروندان، با درجه آزادی ۴۷/۴۹۲ و آماره ۲/۵۶۲- نشان می‌دهد، بیانگر آن است که تفاوت معنی داری داشته است (سطح معناداری از ۰/۰۵ کمتر می‌باشد). لذا میانگین رابطه جنسیت و احساس امنیت شهروندان معنا دار بوده است، در عین حال این نتایج نشان دهنده آن است که مردان احساس امنیت بیشتری نسبت به زنان دارند. در نتیجه H0 رد و H1 تأیید می‌شود.

جدول ۳. آزمون T مستقل در خصوص تأثیر جنسیت روی احساس امنیت شهروندان

Sig	df	T	مرد			زن			شهروندان
			انحراف معیار	میانگین	تعداد	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۰۱۴	۴۷/۴۹۲	-۲/۵۶۲	۷/۰۵۷۹	۲۳/۰۳۵۶	۹۶	۶/۸۳۴۹	۱۹/۲۹۶۲	۲۹	

مأخذ: محاسبات نگارندگان حاصل از مطالعات میدانی، پاییز ۱۳۹۰.

آزمون سومین فرضیه پژوهش

H0: بین نگرش به توانمندی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین نگرش به توانمندی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۴. حاصل از آزمون همبستگی پیرسون که جهت بررسی رابطه بین احساس امنیت شهروندان و نگرش شهروندان به توانمندی پلیس اجرا گردید، نتایج آماری نشان می‌دهد احساس امنیت شهروندان نسبت به نگرش آنها به توانمندی پلیس با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد معنا دار می‌باشد و با وجود ضریب همبستگی ۰/۱۸۹ این رابطه مستقیم می‌باشد. در نتیجه H1 تأیید و H0 رد می‌شود.

جدول ۴. آزمون همبستگی پیرسون بین احساس امنیت و نگرش افراد به توانمندی پلیس

آزمون پیرسون			متغیر وابسته: احساس امنیت
تعداد	سطح معناداری	ضریب پیرسون	نگرش افراد به توانمندی پلیس
۱۲۶	۰/۰۳۴	۰/۱۸۹	

مأخذ: محاسبات نگارندگان حاصل از مطالعات میدانی، پاییز ۱۳۹۰.

آزمون چهارمین فرضیه پژوهش

H0: بین نگرش به رفتار حرفه ای پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین نگرش به رفتار حرفه ای پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به یافته‌های حاصل از جدول ۵، بر اساس تحلیل آزمون همبستگی پیرسون که جهت بررسی رابطه بین احساس امنیت شهروندان و نگرش شهروندان به رفتار حرفه ای پلیس اجرا گردید، نتایج آماری حاصل از آن نشان می‌دهد که احساس امنیت شهروندان نسبت به نگرش آنها به رفتار حرفه ای پلیس با سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد و با ضریب همبستگی ۰/۱۴۱ بی معنا می‌باشد. در نتیجه H1 رد و H0 تأیید می‌شود.

جدول ۵. آزمون همبستگی پیرسون بین احساس امنیت و نگرش افراد به رفتار حرفه ای پلیس

آزمون پیرسون			متغیر وابسته: احساس امنیت
تعداد	سطح معناداری	ضریب پیرسون	نگرش افراد به رفتار حرفه ای پلیس
۱۲۶	۰/۰۹۷	۰/۱۴۱	

مأخذ: محاسبات نگارندگان حاصل از مطالعات میدانی، پاییز ۱۳۹۰.

آزمون پنجمین فرضیه پژوهش

H0: بین نگرش به فعالیت‌های اجتماعی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین نگرش به فعالیت‌های اجتماعی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها که در جدول ۶ آمده و بر اساس تحلیل آزمون همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه بین احساس امنیت شهروندان و نگرش شهروندان به فعالیت‌های اجتماعی اجرا گردید، نتایج این تحلیل‌ها نشان می‌دهد که احساس امنیت شهروندان نسبت به نگرش آنها به فعالیت‌های اجتماعی پلیس با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد معنا دار می‌باشد و با وجود ضریب همبستگی ۰/۲۰۶ این رابطه مستقیم می‌باشد. در نتیجه H1 تأیید و H0 رد می‌شود.

جدول ۶. آزمون همبستگی پیرسون بین احساس امنیت و نگرش افراد به فعالیت‌های اجتماعی پلیس

آزمون پیرسونی			متغیر وابسته: احساس امنیت
تعداد	سطح معناداری	ضریب پیرسون	نگرش افراد به فعالیت‌های اجتماعی پلیس
۱۲۶	۰/۰۲۰	۰/۲۰۶	

مأخذ: محاسبات نگارندگان حاصل از مطالعات میدانی، پاییز ۱۳۹۰.

نتیجه گیری

امنیت به عنوان یکی از نیازهای اساسی در ساختار شهری به شمار می‌آید که با گسترش روند شهرنشینی و افزایش تراکم جمعیتی، اهمیتی مضاعف می‌یابد. بدیهی است که برقراری احساس امنیت در میان شهروندان، نمی‌توان انتظار داشت که بهبود و رشد در ساختار شهری فراهم گردد. احساس امنیت، موجب اعتماد به نفس شهروندان شده و در نتیجه به مثابه سرمایه‌ی انسانی- اجتماعی، قادر خواهند بود در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نقش بایسته خود را ایفا نمایند. در همین حال احساس امنیت در شهروندان موجب اعتماد به کارگزاران نظام شده و امکان مشارکت هر چه بیشتر آنان، برای کمک به امنیت را فراهم خواهد آورد. از سویی دیگر، وجود نیروی انتظامی می‌بایست احساس امنیت را در آحاد مردم به وجود بیاورد و در واقع این شأن نیروی انتظامی است. پلیس در واقع مظهر اقتدار ملی است که در دولت متجلی است و اگر پلیس بتواند با قدرت روحی اش، با توانایی علمی اش، با پیگیری اش، با مناعت اش و غیره بر متخلف غالب بیاید، مردم احساس عزت می‌کنند. نیروی انتظامی علاوه بر اقتدار ظاهری که باید به دور از خشونت و تندخویی باشد، باید با برقراری ارتباط صمیمی با مردم، اقتدار

معنوی را بیش از پیش تقویت نماید(مقام معظم رهبری، ۱۳۸۵:۲۸۸-۲۲۶). با توجه با فرمایشات مقام معظم رهبری، در تحقیق حاضر در دو سطح توصیفی و استنباطی به بررسی رابطه بین نگرش شهروندان نسبت به احساس امنیت و عملکرد پلیس پرداخته شده است. نتایج حاصل از آن نشان داد که احساس امنیت در بین شهروندان حوزه ی کلانتری ۱۴ زاهدان در حد خیلی کم وجود دارد. نتایج آزمون اولین فرضیه نشان داد بین سن و احساس امنیت شهروندان با سطح معناداری ۰/۱۵۶ بالاتر از ۰/۰۵ تفاوت معناداری وجود ندارد و فرضیه اول رد شد. بدین معنی که افراد با سنین مختلف احساس امنیت مشابه ای دارند. در آزمون دومین فرضیه بین جنسیت و احساس امنیت شهروندان با سطح معناداری ۰/۰۱۴ در سطح ۹۹ درصد رابطه معنا دار می‌باشد و احساس امنیت مردان با میانگین ۲۳/۰۳۵۶ بیشتر از احساس امنیت زنان با میانگین ۱۹/۲۹۶۲ می‌باشد، در نتیجه فرضیه دوم تأیید شد. آزمون سوم در تعیین رابطه توانمندی پلیس و احساس امنیت شهروندان، احساس امنیت شهروندان نسبت به نگرش آنها به توانمندی پلیس با سطح معناداری ۰/۰۳۴ و کمتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد معنا دار می‌باشد و با وجود ضریب همبستگی ۰/۱۸۹ این رابطه مستقیم می‌باشد، در نتیجه فرضیه سوم تأیید و با افزایش توانمندی پلیس، احساس امنیت شهروندان افزایش می‌یابد. آزمون چهارمین فرضیه جهت بررسی رابطه بین احساس امنیت شهروندان و نگرش شهروندان به رفتار حرفه ای پلیس اجرا گردید، نتایج آماری حاصل از آن نشان می‌دهد که احساس امنیت شهروندان نسبت به نگرش آنها به رفتار حرفه ای پلیس با سطح معناداری ۰/۰۹۷ و بیشتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد بی معنا می‌باشد در نتیجه فرضیه ۴ رد شد. آزمون پنجم جهت بررسی رابطه بین احساس امنیت شهروندان و نگرش شهروندان به فعالیت‌های اجتماعی اجرا گردید، نتایج این تحلیل‌ها نشان می‌دهد که احساس امنیت شهروندان نسبت به نگرش آنها به فعالیت‌های اجتماعی پلیس با سطح معناداری ۰/۰۲۰ کمتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد معنا دار می‌باشد و با وجود ضریب همبستگی ۰/۲۰۶ این رابطه مستقیم می‌باشد. در نتیجه فرضیه پنجم تأیید شد و با افزایش فعالیت اجتماعی پلیس، احساس امنیت شهروندان افزایش می‌یابد.

پیشنهادها

با توجه به نتایج پژوهش و احساس امنیت خیلی کم شهروندان کلانتری ۱۴ شهر زاهدان و رد یا تأیید ۵ فرضیه پژوهش پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه گردید:

۲۹

در اولین فرضیه به بررسی رابطه سن شهروندان و احساس امنیت پرداخته شد و با توجه به رد فرضیه و عدم تفاوت احساس امنیت با سنین مختلف شهروندان، ۱۵ پیشنهاد ارائه شده است؛

۱- توجه نهادهای سیاسی و امنیتی به ایجاد جو صمیمانه در بین شهروندان در جهت افزایش احساس امنیت؛

۲- جلب حمایت شهروندان، از طریق ارائه خدمات صادقانه، محترمانه، بی طرفانه و مبتنی بر قانون؛

۳- هماهنگی لازم با مسئولین ذی ربط در آموزش و پرورش جهت حضور فعال پلیس در جلسات انجمن اولیا و مربیان به منظور؛

۴- تصویب قوانینی که بتواند در ابعاد گوناگون به افزایش احساس امنیت شهروندان منجر گردد؛

۵- تعمیر و نگهداری مبلمان و تجهیزات شهری و زیر ساختهای شهری در افزایش احساس امنیت شهروندان؛

۶- ایجاد و بهره برداری مناسب از فضاهای فرهنگی ایجاد شده در مناطق شهری و محلات شهر در تقویت حس هویت شهری و افزایش احساس امنیت؛

۷- دخیل کردن شهروندان در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در سطوح محله‌ای برای ایجاد حس تعلق مکان؛

۸- برگزاری راهپیمایی و همایشهای شهری و گرد همایی شهروندان؛

۹- کوشش جهت تغییر رفتار فرهنگی شهروندان؛

۱۰- ارتباط خانواده‌ها با پلیس به منظور طرح مشکلاتی امنیتی خود بدون هر گونه گزینش و پذیرش افراد، با رویکرد جامعه محوری در امور؛

۱۱- ایجاد واحدهای درسی در آموزش تحت عنوان پلیس و امنیت جامعه پلیس؛

۱۲- توجه به مناطق فقیر نشین شهر که احساس امنیت آنان نسبت به دیگر مناطق شهر پایین می‌باشد؛

- ۱۳- سرمایه گذاری بیشتر دولت در شهرهای مرزی و ایجاد طرح‌های صنعتی بزرگ که سبب جمعیت پذیری و ارتباط بیشتر با دیگر نواحی کشور می‌شود؛
- ۱۴- توجه نهادهای سیاسی و امنیتی جهت از بین بردن شایعات ناامنی در این گونه شهرها که خود نوعی احساس امنیت برای شهروندان است؛
- ۱۵- دقت و توجه بیشتر در ارائه آمار، انتشار نظرات در خصوص امنیت سیستان و بلوچستان در رسانه‌های جمعی.
- در دومین فرضیه به بررسی رابطه جنسیت شهروندان و احساس امنیت پرداخته شد و با توجه به تأیید فرضیه و احساس امنیت بیشتر در بین مردان، برای افزایش احساس امنیت زنان، ۶ پیشنهاد ارائه شده است؛
- ۱- برگزاری جلساتی در جهت بررسی احساس امنیت زنان در جامعه؛
 - ۲- توجه بیشتر به نیازها و خواسته‌های زنان و مشارکت آنها در برنامه ریزی‌ها و مدیریت شهری؛
 - ۳- ساماندهی تأسیسات شهری که می‌تواند احساس امنیت زنان را کاهش دهد مانند ساختمان‌های مخروبه یا نیمه کار؛
 - ۴- افزایش امنیت دانش آموزان به منظور افزایش احساس امنیت مادران و زنان؛
 - ۵- افزایش امنیت مناطق بازار و خرید زنان؛
 - ۶- تدارک گشت ویژه امنیتی در هنگام تاریک شدن هوا.
- در سومین فرضیه به بررسی نگرش به توانمندی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان پرداخته شد و با توجه به تأیید فرضیه و وجود رابطه مستقیم احساس امنیت شهروندان با توانمندی پلیس، ۱۰ پیشنهاد ارائه شده است؛
- ۱- مقابله مؤثر با قانون گریزی مسئولان در سطوح مختلف؛
 - ۲- پلیس در پاسخ به فراخوانی شهروندان، با سرعت بیشتری در محل حاضر شود؛
 - ۳- ساماندهی بی‌خانه مان‌ها در سطح شهر و تلاش برای سالم سازی و بازگشت آنها به جامعه؛
 - ۴- برخورد قاطع نیروی انتظامی با جرایم و ناهنجاری‌هایی که به نقطه حاد رسیده و مورد توجه افکار عمومی قرار می‌گیرد؛
 - ۵- سنجش فعالیت‌های پلیسی از طریق نظر خواهی از شهروندان؛

- ۶- افزایش سرعت عمل پلیس در کشف جرم؛
- ۷- پلیس را به تجهیزات مدرن و فناوری روز باید مجهز کرد؛
- ۸- ایجاد گشت‌های منظم و کافی پیاده پلیس در منطقه؛
- ۹- افزایش دامنه فعالیت پلیس در مکان‌های تفریحی که منجر به افزایش حضور مردم در اوقات فراغت در سطح شهر و افزایش احساس امنیت شهروندان شود؛
- ۱۰- رسیدگی به شکایات، انتقادات و پیشنهادهای مردمی، باید جدی، مستمر و عادلانه انجام پذیرد.
- در چهارمین فرضیه نگرش به رفتار حرفه ای پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان پرداخته شد و با توجه به رد فرضیه و عدم وجود رابطه رفتار حرفه ای پلیس و احساس امنیت شهروندان، ۷ پیشنهاد ارائه شده است؛
- ۱- برخورداری پلیس از آگاهی و سطح تخصص لازم و متناسب با نیاز جامعه؛
- ۲- توجه مسئولان و مأموران نسبت به رعایت قانون و مقررات در هر شرایط و در همه حال؛
- ۳- پاسخگویی شفاف مسئولین به هنگام وقوع هر واقعه‌ای که سبب ناامنی در جامعه و افکار شهروندان شده است؛
- ۴- رفتار توأم با ادب و احترام پلیس نسبت به شهروندان در هر شرایطی؛
- ۵- نظارت دقیق بر عملکرد پلیس؛
- ۶- تأمین امکانات مورد نیاز پلیس در جهت افزایش احساس امنیت شهروندان منطبق با جغرافیای جرم در شهرهای مرزی؛
- ۷- افراد پلیس باید محدوده وظایف خود را درک نموده و به آن احترام بگذارند.
- در پنجمین فرضیه به بررسی نگرش به فعالیت‌های اجتماعی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان پرداخته شد و با توجه به تأیید فرضیه و وجود رابطه مستقیم احساس امنیت شهروندان با فعالیت‌های اجتماعی پلیس، ۸ پیشنهاد ارائه شده است؛
- ۱- پلیس هر گونه برنامه ریزی و تبیین راهبردهای پلیسی را با استفاده از تحقیقات علمی بخصوص با بهره گیری از دیدگاه‌های جغرافیدانان شهری، سیاسی و نظامی انجام دهد؛
- ۲- آشنایی والدین با قوانین و مقررات اجتماعی و انتظارات پلیس از آنها در زمینه مشارکت فعال در افزایش احساس امنیت؛

- ۳- ایجاد صندوق‌هایی جهت ارائه پیشنهادهای و نظرهای مردم و ارتباط مردم با پلیس در سطح شهر؛
- ۴- ایجاد سایتهایی در جهت آشنایی بیشتر مردم با خدمات پلیس زاهدان و ارائه نظرهای و پیشنهادهای مردم؛
- ۵- تأمین امکانات مورد نیاز پلیس منطبق با جغرافیای جرم و جبران عقب ماندگی پلیس؛
- ۶- برگزاری همایش و نشست‌های علمی پلیس با نخبگان و مراکز دانشگاهی؛
- ۷- تولید و نمایش فیلم‌ها و انیمیشن‌های پلیسی؛
- ۸- مصاحبه مطبوعاتی و رسانه‌ای فرماندهان پلیس در خصوص پیشگیری جرایم و خطرات شهر زاهدان.

منابع و ماخذ

فارسی:

- احمدی، یعقوب و عطاء اسمعیلی (۱۳۸۹). «سنجش احساس امنیت زنان مبتنی بر عوامل چند بعدی و میان رشته‌ای در شهر مشهد»، مجله جامعه‌شناسی کاربردی، شماره ۳۸، تهران.
- اخوان کاظمی، بهرام (۱۳۸۶). «امنیت و ابعاد آن در قرآن»، فصلنامه مطالعات اسلامی، شماره ۷۵، تهران.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۱). «ساختار و تأویل امنیت»، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۱، تهران.
- افراخته، حسن (۱۳۷۲). «طرح تحقیقی شهرنشینی در زاهدان»، معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان.
- بمانیان، محمد رضا وهادی محمودی نژاد (۱۳۸۷). «تحقیقی در سنجش عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت شهری»: نمونه موردی شهر کرمان، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۱۹، تهران.
- پورموزن، علی محمد (۱۳۸۹). «بررسی رابطه نقش اجتماعی پلیس و احساس امنیت خانواده مطالعه موردی: شمال تهران»، فصلنامه نظم و امنیت اجتماعی، شماره ۳، تهران.
- تاجران، عزیز الله و حسن کلاکی (۱۳۸۸). «بررسی تأثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت

- شهروندان تهرانی»، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، شماره ۴، تهران.
- ترابی، یوسف و آیت گودرزی (۱۳۸۳). «ارزش‌ها و امنیت اجتماعی»، فصلنامه دانش انتظامی، شماره ۲، تهران.
- حافظ‌نیا، محمدرضا، (۱۳۷۷). روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت، تهران.
- خامنه ای، سید علی (۱۳۸۵). خوشه‌های معرفت از بوستان ولایت، سازمان عقیدتی سیاسی ناجا، تهران.
- دلاور، علی، علی محمد احمد وند و علی محمد رضایی (۱۳۸۷). ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس احساس امنیت تهران، دانشور رفتار، دانشگاه شاهد، شماره ۲۸، تهران.
- رجیبی پور، محمود (۱۳۸۲). «درآمدی بر احساس امنیت در بستر امنیت عینی»، فصلنامه دانش اجتماعی، شماره ۲، تهران.
- رنجبریان، محمد و محمد زاهدی (۱۳۸۶). «بررسی اثرات تکرار سفر به اصفهان بر میزان رضایت گردشگران خارجی»، مجله ی جغرافیا و توسعه ی ناحیه ای، شماره نهم، مشهد.
- زیاری، کرامت ا. . . (۱۳۹۰). «بررسی آسایش و امنیت در محله‌های یزد، پژوهش‌های جغرافیای انسانی»، شماره ۷۶، تهران.
- ساروخانی، باقر و منیژه نوید نیا (۱۳۸۵). «امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران»، مجله رفاه اجتماعی، شماره ۶، تهران.
- سرلک زایی، شریف (۱۳۸۵). «مناسبات آزادی و امنیت از دیدگاه امام خمینی (ره)»، مجله علوم سیاسی، شماره ۳۴، تهران.
- سلطانی فرد، محمد (۱۳۸۷). «آموزش رسانه‌ای تامین و حفظ امنیت اجتماعی»، مجله - کارآگاه، شماره ۳، تهران.
- شادنیا، هوشنگ (۱۳۸۲). قاچاق کالا و امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی جلد ۲، معاونت اجتماعی ناجا، تهران.
- شریعتی، سعید (۱۳۸۴). بررسی احساس امنیت عمومی در استان خراسان، پژوهشکده اقبال، جهاد دانشگاهی مشهد.
- قدرتی، حسین، خلیل اله سردارنیا، حسین ملتفت و عبدالمهدی برشد (۱۳۸۸). «احساس امنیت اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی و نهادهای نظم و قانون: مطالعه موردی شهر مشهد»، فصلنامه انتظام اجتماعی، شماره ۴، تهران.

- قهرمانی، علی اکبر و سید حسین ابطحی (۱۳۸۸). «طراحی الگوی مدیریت پلیس جامعه محور در جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، شماره ۱، تهران.
- کامران، حسن و علی شعاع بر آبادی (۱۳۸۹). «بررسی امنیت شهری در شهرهای مرزی: مطالعه موردی شهر تایباد»، فصلنامه جغرافیا، شماره ۲۵، تهران.
- کاهه، احمد (۱۳۸۴). مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی جلد ۱، معاونت اجتماعی ناجا، تهران.
- کجباف، محمد باقر و رسول ربانی (۱۳۸۱). روانشناسی رفتار ترس، انتشارات آوای نور، تهران.
- کلاهیچیان، محمود (۱۳۸۴). راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، تهران.
- عبدی، توحید، جعفر شرافتی پور و سید غلامرضا سجادی (۱۳۸۸). «تأثیر عملکرد پلیس اجرائیات در افزایش احساس امنیت شهروندان مراجعه‌کننده به بوستان‌های تهران»، مطالعات مدیریت انتظامی، شماره ۴، تهران.
- موسوی، میرنجم، حسن حکمت نیا و حمیدرضا احمدی درینی (۱۳۸۷). «شهرنشینی و امنیت»، بررسی میزان و عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان مطالعه موردی: شهر مراغه، مجله پیک نور، شماره ۳، تهران.
- مازلو، آبراهام. اچ (۱۳۷۲). انگیزش و شخصیت، ترجمه احمد رضوانی، انتشارات آستان قدس رضوی، مشهد.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۹). «اولویت امنیتی شهروندان در مناطق مختلف شهر تهران»، فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی، شماره ۲، دانشگاه تهران.
- نبوی، سید عبدالحسین، علی حسین حسین زاده و سیده‌هاجر حسینی (۱۳۸۷). «بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی- اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی»، فصلنامه دانش انتظامی، شماره ۲، تهران.
- وارثی، حمیدرضا، علی زنگی آبادی و حسین یغفوری (۱۳۸۷). «بررسی تطبیقی توزیع خدمات عمومی شهری از منظر عدالت اجتماعی مورد زاهدان»، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۱۱، زاهدان.

انگلیسی:

- Ferguson, Kristin M. & Charles H. Mendel(2007). Modeling fear of crime in Dallas neighborhoods: A test of social capital Theory, Crime & Delinquency, volume 53.

-Muller, Bjorn,(2000),National Societal and Human Security Discussion – case study of the Israel – Palestine conflict In Hans Gunter Brauch .